

סוד "ההפך"

עיון בפרשת השבוע על פי ה"כלי יקר"

שמתעורר בו רואה הוא מקודם כח הרע שבו ומצטער ועל ידי הצער ממתיקו ומיד סופו שלווה:

6. עולת רא"ה ב', עמ' רס"ב

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים. שני דרכים ישנם להתעלותו ורוממותו של כל כח חיים מעשי, שצריך לצאת אל הפועל בתוקף ורב חיל. הדרך האחד הוא ההרוחה, ונתינת החופש למרוצתו ושטף זרמו, למען ילך ויגדל ילך וירחיב את השפעתו במרוצתו ושטף פעולתו. והשני הגורם לו, אע"פ שהוא הפכו, הוא כח העוצר, הדוחק והמונע, הלוחץ בעד הכח המוכן לצאת להתפרץ ולהתרחב, שלא יצא, שיהיה כלוא ונסכר, שאז בבא עתו יוסיף הלחץ הקדום, שהיה ההיפך מחוקו ותכונתה לו חופש ועצמה להגדיל מעופו ועז חיי התנשאות פעלו. מה שהחורף מכלה וסוגר את השפעת כח הצמיחה והגידול. בארצות שתנאי החיים הנם צריכים לזה, מוסיף עז לבד הכח המקובץ המתאסף מהחסכון ומרעות התפזרות הכחות, עוד נוסף ע"ז מכח והתפרצות שכנגד המועקה המלחצת על שיא החיים של היקום. והדבר ניכר ביותר על הכחות הנפשיים, החיוניים, המוסריים והשכליים, בכ"א לפי ערכו ותכונתו. וכמו שהוא בחיי היחיד, כן הדוגמא נמצאת בשלמותה בחיי הכלל ובחיי האומה הכוללת את הצביון של כללות הרוחניות והקדושה של כלל האדם, "אתם קרויים אדם" יט, עם ד' ועם קדוש, אשר כח חיים אדיר איום ונפלא אצור בקרבה מראש מקדם מהתחלת מטעה. ... הכח המחנק והלוחץ הזה היתה ממלכת מצרים הגדולה והחזקה, שהיתה אז עומדת ברום עז תוקף הקולטורה העולמית, שהיתה היא כמו העולם כולו בניגוד גמור מכל החפץ העליון של השאיפה האלהית, של הנשמה הישראלית.

7. עין אי"ה שבת ב', ח', ט'

כבריינו של עולם מעיקרא חשוכא והדר נהורא ... הדרך של התעלות המחשבה מתחיל הוא תמיד מרעיונות עמומים מחשבות מטושטשות שמתוך התכונה הערפלית שבהם מתנשא רק ענן גדול של דמיון אבל בתוכו אצור גדול נמצא שברכות הימים המחשבה מתבררת ומתוך החושך יבא האור.

על כן צריך לקיימה לאלתר. ואם לא, אזי בדין המובטחים קודאים תגר על אשר לא נעשה פתגם דברו מהרה כי אם לא עכשיו אימתי, אבל אני הוה לנצח בכל הזמנים בשוה על כן לא היו האבות קודאים תגר אלא היו מצפים וממתנים מתי יבא דבר ה' והיו בטוחים שסופה להתקיים, אבל אתה קראת תגר על שלא נתקיימו דברי תיכף ומיד אי"כ מכל שכן שתקרא תגר במלחמות ל"א מלכים, כי אותן המלחמות יתארכו בהכרח כמ"ש (יהושע יא יח) ימים רבים עשה יהושע את כל המלכים האלה מלחמה כי לא יכלו ישראל לנחול את כל הארץ מהרה פן ירבה עליהם חית השדה אלא מעט מעט יתגרשו מפניהם, ויען כי דרכך לקרא תגר כשאין ההבטחה נעשית מהרה על כן אני קונסך שבדין לא תראה המלחמה ארוכה שתהיה עם ל"א מלכים, חוץ ממלחמת פרעה שהוא מלך אחד ויכול אתה לראות עתה ר"ל תיכף את אשר אעשה לפרעה אותה לבד תראה, ועיקר המיעוט בא מן מלת עתה ר"ל דווקא דבר שנעשה עתה תיכף אותו תראה אבל לא דבר שלא יהיה נעשה עתה כי אם בימים רבים, כמו מלחמת שלשים ואחד מלכים אותה לא תראה, וזה"ש ושמי ה' המורה שאני הוה לנצח וסוף הבטחתי להתקיים, אבל עדיין לא ידעו דבר זה, והמתינו לצפות על דברי כאמור:

5. צדקת הצדיק ק"ע

כי כל דבר שהשם יתברך רוצה להביא לעולם או לאדם היא מתפשטת לכמה גוונין ויש בה ההיפך גם כן חם ושלום וכדרך שאמרו (שמות רבה ל' י"ג וזוהר ח"ג רט"ז ע"ב) בדור המבול שהיו מעותדים לקבל תורה אילו זכו. וכן בכל דור ובכל אדם. ולכן כשמתעורר מדה זו לטובה מתעורר גם כן ההיפך גם כן חם ושלום ומרגיש פחד ומתפלל ובא הטוב. אבל לעולם הוא בא הדבר שמתפחד רק שבא ההיפך דהיינו כל מיני טובה שבדבר זה:

וזה ענין מה שאמרו (בראשית רבה ס"ז ד') צדיקים תחילתן יסורין וסופן שלווה פירוש בכל דבר וכל מדה טובה וענין טוב תחילת הכניסה בו הוא בצער כמעט (תענית י' ע"ב) כל התחלות קשות [על דרך שאמרו (גיטין מ"ג.) אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן וכו'] וכדרך שאמרו פרק קמא דברכות (ה'): שלוש מתנות טובות וכו' וכבריינו של עולם ברישא וכו' (שבת ע"ז ע"ב). לפי שהעולם הזה רובו רע כידוע ולכן כל דבר

1. שמות ו', א'-3

(א) ויאמר יהוה אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד וזקה ישלחם וביד וזקה יגרשם מארצו: (ב) וידבר אלמיהם אל משה ויאמר אליו אני יהוה: (ג) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי יהוה לא נודעתיה להם:

2. שמות רבה ה', כ"ג

ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה במלחמות פרעה אתה רואה ואין אתה רואה במלחמות של ל"א מלכים שיעשה בהן נקמה יהושע תלמידך מכאן אתה למד שנמל משה עכשיו את הדין שלא יכנס לארץ:

3. כלי יקר שמות ו', א'

והשיב לו הקב"ה עתה תראה וגו', כי מהידוע שכך היא המדה שבכל יום סמוך לעלות השחר החושך מחשיך ביותר מן חשכת הלילה ואח"כ אור השחר בוקע ועולה, וכן רוב החולים סמוך למיתתם הם מתחזקים ויושבים על המטה ומבקשים לאכול ואח"כ המוות גובר, וכן בימות החורף סמוך לעלית השמש הקור הולך וגובר ולסוף הוא מנוצח מן השמש, וזה דבר טבעי כי כל דבר טבעי המרגיש שבא כנגדו איזו דבר הפכי לו הרוצה לבטל מציאותו או הוא מתחזק ביותר כנגד מתנגדו וימאן לענות מפניו ופועל בטבעו כל אשר ימצא בכחו לפעול ולסוף היא מנוצח כי גבר עליו ההפך, כך הוא בכל הדברים שהוכרנו, כמו כן מה שהרע פרעה לישראל עכשיו יותר ממה שעשה לשעבר זה מופת הותך שקרב קצו, ושזמן הגאולה קרובה לבטל כל פעולותיו של פרעה על כן הוא רוצה להתחזק בפעולותיו, זה"ש עתה תראה במלת עתה תירץ לו על מה ששאלו למה הרעות וגו', לפי שעתה הגיע הזמן שיהיה מוכרח לשלחם ולגרשם ע"כ הוא רוצה להתקומם עליהם ביד חזקה, וזה מופת כי קרוב ישועתי לבא וצדקתי להגלות:

4. כלי יקר שמות ו', ג'

מ"מ עוד לאלהים פתרונים לפרשו בלשון אחר וזה, כי אמר הקב"ה למשה אני ה' היה הוה ויהיה, כי כל בשר ודם אינו בטוח לקיים הבטחתו כי רוח עברה בו ואיננו לקיים הבטחתו